

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
Piacsor 452 szám alatt.

Megjelen e lap hetenkint négyszer u. m. v. sárnap, kedden, csőtörtőkön és szombaton.
Ara évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr., negyedszer 4 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

KIADÓ-HIVATAL:
Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Figyelmeztetésül!

Jelen hó végével az évnegyedes előfizetés ideje lejárván, figyelmeztetjük tisztelt olvasó közönségünket, hogy előfizetéseiket kellő időben megtenni méltóztatassanak, minthogy a terhelő bélyegadó miatt felesleges példányokat nem igen nyomathatunk.

Előfizetési díj:

Félévre 6 frt.
Évnegyedre 3 „
Egy óra 1 „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein János közép-utcai könyvkereskedésébe küldendők.

Kolozsvár, június 22-kén 1862.

(I. C.) Ha tekintjük, mik azon iparcikkék, a melyekre naponta szükségünk van, s a melyeket a külföldről veszünk (mivel hazai gyártmányunk rendszeren drágább és rosszabb): úgy találjuk, hogy posztó-kelmék, kalapok, kikészített bőr, olajok, finomabb szappan, kocsik, börgyártmányok, ékszer, vas- és aczéltől készített eszközök, butorok, üvegnek, papír, hámok és nyergek, vegytani cikkek stb. majdnem mind sokkal olcsóbbért s ha jobban nem, bizonyosan épp oly minőségben lennének gyárthatók a hazában, mint ezt a külföld teheti.

Miért nem ébredünk hát? Miért zsákmányoltatjuk magunkat folytonosan a külfölddel?

A felelet szomorúan üt ki.

Először nincs pénzünk, ez a hatalmas legfőbb eszköz, melynek birtokában nyugodtan s rendszeresen foghatnánk a versenyhez. Aztán elhanyagolt munkássági képességünk nincs az izlés kellő fokáig mivelődve. S végül — tudja Isten miért? — oly indolensek, olyan restek vagyunk, hogy éppen nem tanusítunk ösztönt industrialis ellenségeinkkel egyszer már szembeépíteni, s megmutatni, hogy van nekünk erőnk is eszünk is, s épp oly jól, és sokkal olcsóbban elő tudunk mi állítani minden főnebb említett iparcikkéket, ha akarjuk!

Szarvasmarha, ló, juh, bival, kecske, disznó, medve, farkas, róka, zerge van Erdélyben elég, s így bőr és prémek való anyag. Igen de bármily gazdagok legyünk is ily nemű nyers anyagok dolgában, a csizma- és cipőhöz való kikészített bőrt (sőt magát a kész csizmát és cipőt is olcsóságánál fogva), továbbá a lószerszámot, keztyűt s többféleket a külföldről vesszük készpénzzel, mivelhogy a külföld a nálunk jó olcsó áron szedett nyers bőrt szépen kikészíti, aztán jó árért visszaadja mesterembereinknek, a kik bormunkával szoktak foglalkozni. Oh, szörnyű hanyagság! mi az egész kelet piacain grassálhatnánk borműveinkkel, s mi azt a keveset is, a mire naponta szükségünk van, onnan felülről hozatjuk!

Erdélyben annyi a fa, hogy több, mint sok, s miféle faműveket tudunk előállítani?

Ha jó és olcsó asztalos-munkára van szükségünk, hozatjuk Bécsből, mivel hát a bécsi asztalos a szállítási költség mellett is olcsóbban juttatja nekünk a készítményt, mely hozzá még jobb és csinosabb is, mint a mit mesterembereink néha egészen nyers fából állítanak elő.

Mi az oka ennek, a pénz és hitel hiányán kívül? Bizonyára azon indolentia, azon hanyagság is, mely iparosainkat jellemzi, a kik nem akarnak már egyszer ébredezni, a kik inkább silány életet tengetnek, mintsem a dolognak azt a végét fognák, melynél fogva olcsó és jó munkát állíthatnának elő.

Hogy ipartanodáink, rajziskoláink stb. nincsenek, ez nagy hiány; minthogy az országban nincs pénz, tulajdonképi fényűzés sincs, e nélkül pedig az ipar se virágozhatik fel kellőleg. De a mindennapi helyi szükséglet mindazonáltal elég jelentékeny arra,

hogy a meglevő és keletkezendő iparvállalatokat el-tartsa, sőt meg is gazdagítsa, ha ugyan iparosaink szorgalmason és jól dolgozni hajlandók lennének.

Ideje, hogy iparunk ügyének több figyelmet szenteljünk, mint eddig tevők.

Meglehet azt fogja valaki mondani: mit ér minden agitatio a nemzetgazdaság terén, ha a legnemesebb törekvéseknek is meg kell hiúsulniuk, mivel nincs pénz, nem lehet pénz a mostani viszonyok közt, melyekbe egész társadalmi s politikai életünk, minden nagy és kis érdekeivel együtt belebonnyolított közelébb lefolyt szomorú emlékü korában?

De a mit az egyes ember bizonyos czél érdekében gyöngye tehetségével és eszközével ki nem vihet, azt a társulás, az associatio könnyen létesítheti. Ezért ama boldogemlékeztető nagy hazánkfia, a ki a nemzetgazdasági érdekek nevében oly nemes, kitartó és sikerdús küzdelmet folytatott, soha se szűnt minket a társulati szellem, a társulati rendszer kifejtésére utalni. Ő nem ok nélkül tette ezt, hanem tudta jól, hogy egy ember magára és sok ember is külön-külön nem sokra megy, hogy pénzsze-gény hazánkban a leghatalmasb eszköz az erők egyesítése, szöveteztetése által teremthető elé.

Ha tehát p. o. az egyes ember nem rendelkezhetik a kellő eszközökkel, a miknél fogva a nyers bőr minden kifogáson felül álló minőségben kikészíthetessék, egy részvénytársulat előidézhetné akár azt a csodát is, hogy a kikészített bőrt minálunk vegyék, s egy krajczárunk se vándoroljon ki az országból e czikkért.

Bécsből évenként tömérdek sok kocsit visznek Magyarországra, Moldva- és Oláhországba; mi több, Erdélybe hoznak Brünn és Gráczból is efféle gyártmányt. Nős, lássuk, miféle nyers anyag kell egy kocsihoz? Fa, vas, bőr, bronz, réz, festék, olaj stb. És valjon ezek közül melyiket ne állíthatnók elő itthon? Hisz itt minden van! De azért mégis minden kívülről sétál hozzánk; a bőr Bécsből, a réz és bronzmű Bécsből, a vas Styriából, a posztó- és selymekelmék Bécsből és Brünnből, a festék detto, sőt még a lószőr és a paszomántmunkák is. Így aztán igen természetes, hogy azt a kocsit mi nem állíthatjuk elő oly olcsó árért, mint azt Bécsből vagy Pestről kapjuk.

Éppen nem tartozik a titkok közé, hogy már ezelőtt évekkel Bécsből és Brünnből Lembergen át nagy mennyiségű kocsigyártmányt kezdtek nagyobb mérvben szállítani Moldvába. Valjon, miután nálunk minden szükséges nyersanyag csak úgy Isten kegyelméből meg van, s geographiai fekvésünknel fogva oly kevés vitelbért kellene (Bécshez képest) fizetnünk, miért ne ragadhatnók magunkhoz ez ipar-ágat?

Képzeliük most, hogy ha a pénzerők egyesülése által létrehozhatnók azon gyárakat, melyekben a kocsikhoz szükséges minden ily tárgy készül! Világos, hogy a mi kocsigyártmányaink, ha jó móddal és jó izléssel készülnének, a versenyt diadalmason állanák ki Bécs, Brünn- és Gráczczal, s mennyi pénz maradna ben a hazában, mennyi mellékes iparág keletkezhethetnék, melyek egy rakás munkásnak biztosítanának egy jobb életmódot.

Csak illatszer mennyi kél el a hazában. Minden, de minden, a mi ahoz szükséges, megvan nálunk, csak kezünket kell kinyújtunk utánok, még a ritkaság gyanánt keresett zsiradékok, főleg a medvezsír is, valamint az illatos növények; stearin, glicerín stb. bőségben áll rendelkezésünkre, és mi mégis alig gyártunk valamit e nemből.

Van aranyunk és ezüstünk, vasunk és aczé-lunk stb. bőségben és mi az aranybányák tövében mit teszünk? Semmit! A mi nyers termékünk ki-megy a külföldre, a külföld feldolgozza, s vissza-küldi saját aranyunkat, hogy jó borsosárért megve-gyünk és pénzünk kiszivárogon; pedig e nembeli gyártmányokkal (órák, ékszer, stb.) éppen mi lát-hatnók el igen könnyen a kelet nagy részét.

Egyszersmind felhozhatjuk itt azt is, hogy az agát, helyotróp, karneol, hegyi kristály, ópál, saphir, jaspis, rubint, amétiszt, topasz stb. Erdélyben nem tartoznak a ritkaságok közé, sőt éppen az aranyte-

lepek környékén elegendő bőségben találhatók, mi-nél fogva ékszergyarak, koszorúdékekkel összekötte-tésben, itt igen könnyen fenállhatnának, de ezen ne-mes kövek nálunk használatlanul ott hever-nek. Valóban ideje volna már egyszer a közfigyel-met mindezen becses nyers termékekre fordítani, me-lyek az industrialis felhasználásra önként ajánlkoz-nak, csak éppen hogy szemünket nem szurják ki. Az Aranyos és Maros közti gazdag hegyvidék, a mily dúsgazdag terület ily nyers termékek dolgában, épp oly gazdag iparterületté lenne átváraszolható.

Erdélyben van minden kellék, a mi szép és jó üveg gyártásához kívántatik; üvegyártmányaink egész Déli-Oroszország, s Persia piacáig kelendő-séget találhatnának, ha az ottani izlést tanulmá-nyoznók, s olcsó szállítási eszközünk lenne, és a helyi szükséglet, fogyasztás szintén elég jelenté-keny lenne, hogy ez iparág körül tanusítandó ko-molyabb törekvések meg legyenek jutalmazva. Igen de Csehország az ő szebb és finomabb üvegét ol-csóbbért szolgáltatja még Brassóban is, honi gyár-iparunk tehát így legyőzve, el kell hogy satnyuljon. Ki az oka?

Hazai iparunk állása e szerint tagadhatlanul szo-moru. Hassunk tehát oda, hogy a szükséges eszkö-zök egy vigasztalóbb helyzet előidézésére — onnan, a honnan lehet — előteremtessek.

Ha iparosaink közül igen sokan nem szerezhetik be olcsó árért a fát, vasat, bőrt stb. ha p. o. nincs módjuk a fát kellőleg kiszárítani, valjon miért ne állhatna ez hatalmában egy társulatnak, mely a fát beszerzi, kiszárítja, s aztán olcsóért, részlete-nkénti fizetés föltétele mellett kiadja a mesterember-nek, hogy dolgozza fel, állítson elő jó munkát, teremtsen magának hasznát, melyből az egyletnek is kijut illendő osztaléka. miközben a magyar ipar hitele is emeltetné!

Ha p. o. a kolozsvári mesteremberek nem ren-delkezhettek alkalmas helyiséggel, a hol készítmé-nyeiket ugyszólva egy állandó műkiállítás útján a közönség elibe hozhatnák, a hol nagyobb választékban lenne minden feltalálható, s a hol a jobb és az olcsóbb a legegyszerűbb uton méltány-lást vívhatna ki, valjon miért ne érvényesülhetne nálunk kicsiben az állandó műkiállítás eszméje, miért ne arathatná a dicsőség és megjutalmaztatás díját minálunk is a jó, szép és olcsó mű!

Egy gyakorlatibb elveknek megfelelő iparegy-let, a melynek tagjai nem csupán iparosok, hanem a kiválóbb intelligencia embereiből is állának, mily jótékonyan hathatna egy tevékenyebb iparélet kifej-tésére, iparosok számára nyújtandó olcsó hitel előteremtése, rajziskolák szervezése, egy kiállítási csarnok alapítása, a jó, szép és olcsó mű jutalmazása által. Egy ily egylet tagjai — ismétéljük — nem kéne, hogy csak iparosokból álljanak, hanem szük-ség volna, hogy abban a töke és a vevő is kép-viselve legyen. Semmiesetre nem arról volna szó, hogy alkalom nyujtassék szónoklatokat tartani az ipar- és kereskedelemről, hanem az egylet azonnal a tények terére lépne. — A kolozsvári iparegylet állandó műkiállítása nyitva állana Erdély minden iparosainak. Az iparosoknak az előleg nem pénzben, hanem ugynevezett nyers anyagban lenne nyújtandó, s az egyletnek egy független s a viszonyokat ismerő egyénekből kinevezendő jury-je szavazná meg a hitelt, mely csak erkölcsileg bukott egyéneknek lenne megtagadandó, mindenesetre pedig a szervezésnél kellene arról gondoskodni, hogy az igazságtalan protegalás útja előre bevágassék. Egy ily iparműki-állítás valószínűleg legyőzné a nálunk uralgó indol-entia, mert kényszeríti a műipart, hogy jó és ol-csó munkát állítson elő, mivel a nyílt versenyen szemben nem lesz mit tennie; sőt meg kellene azt is engedni, hogy szintugy odaállíthassa iparcikkét a külföldi, a ki a nyers anyagot tán éppen tőlünk szerzi be, s ha ez jobb és olcsóbb portékát állít elő, éppen ebből világlik ki, hogy a hiba nálunk van; s hadd világolják, e kell nekünk!

Alig van fontosabb feladatunk, mint a mi azt sürgeti, hogy a nemzetgazdaság terén minél élén-kebb tevékenységet, minél életrevalóbb szellemet

éberszszünk s bármily áldozattal is föl kell keresnünk s eltávolitnunk mindazon akadályokat, melyek iparéletünk kifejlődését gátolják.

E tekintetben iparkamaránk nem sokat vagy éppen semmit se tettek; azok inkább a császári kir. kereskedelmi miniszteriumnak statistikai bureaui voltak, s így állanak fen mai napig is. Industriakon senki se segített és senki se segít mai napig se. Önmaga kell tehát, hogy magán segítsen! Legelső pedig, hogy saját hibáival teljesen tisztába jöjjön; mert ha azokkal tisztában lesz, azokat saját erején győzendő le, annál erőteljesebb, annál önállóbb fejlődésnek indul.

De a vaspálya, a vaspálya!... A kereskedelmi és iparélet ezen fontos emeltyűje!...

Ha egy Aradról Szebennek, s innen a mindekefelett jelentéktelen Oltvölgyön Bukurestig vezető vaspálya eszméjének semmit se is köszönhetünk, mint azon szomorú körülménynek nyilvánulását, hogy vannak „honfi — (?) társaink”, a kiknek Erdély jólléte nem igen fekszik szívében, annyi legalább bizonyos, hogy ezen eszme a bizonytalanság éjében számunkra egy „milly” — még pedig hatalmas milly gyertyát gyújtott, melynek világánál hihetetlen dolgok kezdünk tisztán látni.

Vaspályát akarunk építeni Szebennek, a veres-toronyi szoroson ki, hogy Brassó kereskedelme és iparával háttérbe szoríttassék, hogy egész Erdély mezei és kézműipara, az általános jólét felvirágzása elfojtassék! Lám, lám, mily derék patrioták vannak a világon. Hiszen ha e tervet külföldiek sürgetnék, és saját buktokra a közlekedést ezen hamis irányban létesítenék is, legfennebb azon csodálkoznánk, hogy oly rossz számító tudnak lenni; de miután e veszedelmes terv a hazában született, s belföldiek által ápolatik, véghetetlen sajnálatunkat kell kifejeznünk.

Az Erdélyen át vezető vaspálya célszerűbb irányának tanulmányozása által egyszerre azon meggyőződésre jutottunk, hogy nekünk a nemzetgazdászati terén munkához kell fogunk; átláttuk, hogy mily szép jövőt biztosíthatunk; de azt is átláttuk, arról is meggyőződöttünk, hogy az arad-szebeni vaspálya által a világkereskedelem hamis irányba vezetetik, s nagyon is tisztába jöttünk azzal, hogy ha jobb jövőnk reményeinek egyelőre újból romba kellendő dőlne, kiknek fogjuk azt köszönhetni, s meg is köszönjük tén valaha!

Minden dolognak meg van a maga jó oldala is. Kezdünk közelebből ismerkedni nemcsak nemzetgazdászati érdekeinkkel, hanem ellenségeinkkel is, s nem szűnünk meg odabátni, hogy általános föleszmélést idézzünk elő, s ha ezt elérjük, nagy lépést tettünk előre, mert egy tevékeny nép érdekeit nem fogják oly könnyedén sérteni, mert ez érdekek oly fontosságra fognak emelkedni, hogy az állam azokat saját kára nélkül nem ignorálhatandja.

A kézdi ev. ref. egyházvidékek, a generalis szt. zsinat által véleményadásra küldött successio tárgyában elfogadott véleménye.

Anyaszentegyházunkban a hivatali örökös (successio) 1726-ig ismeretlen volt. Ezen évben a méltóságos főgyébáztanás az irta a m. vásárhelyi köz sz. zsinatnak, hogy „in illis gravissimis temporibus” olyan közjegyzőt válasszanak, a ki a püspök halálával következők püspököknek. Innét vette vala eredetét a püspöki hivatali örökös, a mely mikor és minton, senkisé tudja megmondani, magántan vonta az esperesi hivatali örökösét is és azóta, noha már kezdetekor a köz, szent zsinatnak ezen határozata kelt: quam primum meliora affulserint tempora, modum in electione superintendens antiquitus usitatum restituere non intermisset, s maga a méltóságos főgyébáztanás is többször sürgette az örökös elölrlését, noha többször fel volt mutatva törvénytelen volta, hogy mint visszaélés tapodott anyaszentegyházunkhoz, ezeknek dacára minden anyaszentegyházak között egyedül csak erdélyi ev. ref. anyaszentegyházunkban áll fen az előhaladott kor nagy bámulása.

Valamely álladalom, legyen az egyházi vagy világi, csak akkor boldog, csak akkor van igazán virágzó állapotban, csak akkor vannak alattvalóknak, mint felsőbbeknek jogai biztosítva, ha annak előlrlói, kormányfői a bizalom és szeretet útján, a szabad választás által emeltetnek hivatali székeikbe. Ez az oka, hogy mióta a népek és nemzetek a szabad választásnak szent jogát, s ebből kifolyó üdvös eredményt feleltek ismerni, legottan siettek azt létesíteni. A világtörténet a multból is, de különösen a jelenkorból azt mutatja fel, hogy azon állam erős, boldog, és folynak minden tekintetben dolgai jól, mely alattvalóitól a szabadválasztás jogát el nem vitatja vagy korlátok közé nem szorítja. De mennyivel hajlandóbb ez közös kormányzattal és szabadsággal kérkedő protestans anyaszentegyházunkban. Ki nem látja át, hogy azon körülmény, miszerint egy nemzedék megválasztván a notáriust egymás nemzedéknek választ püspököt vagy esperest, a legszentebb jogot, a szabadválasztás jogát semmisíti meg és veszi el.

Ki ne látná a notárius, püspöki vagy esperesi embrió következői joggal választásában protestans szabadságunknak

legfőbb jogunknak nemcsak megszorítását, de teljes megsemmisítését.

De másfelől a „successio” nemcsak szabad választási jogunkat veszi el, hanem a papságból kizárja a haladást nemese ösztönt, kizárja különösen a törvénytudás iránti kedvet, vágyat. Minden habozás nélkül bátorodunk kimondani, hogy ezen intézmény igazságtalan egyfelől mert nem azokat emeli az anya szt. egyház vezetőjévé, kiket a szeretet és bizalom érdemkönl, jószágoknál, igazságszeretőknl és értelmkönl fogva legméltóbbaknak ítél, hanem a kik következnek; de más felől törvénytelen is, mert a püspöki successio a 90-ik és az esperesi a 86-ik canonnal hanyathomlok ellenkezik. De végül felette rossz úgy az a ker. egyházban, mely az apostoli tanítással, az első egyház példájával, az összes protestantizmusnak is szellemével, tiszta törvények félremagyarázhatlan szavával, sőt épen a józan észnek egy szabadon önszólított társaságot szabályozó eszméjével is merőben ellenkezik. Márpedig ilyennek lehet tartani az anyaszentegyház felibe erőszakolt hivatali örökösét (successio)

Ez okon, miután azon gyászos idők, melyekért felállított s melyért maga az anyaszentegyház is a törvénytől akkori idő szerint eltért, elmúltak; miután ma az egész világ küzd az önkényű hatalommal szemben, az igazság érdekében, s hol azt megnyerheti, legottan megosztja az állam minden egyes polgárával a szabad választás jogának élvezetében; végül miután ha volt joga egyházunk akkori kormányfőinek azon időszert azt kérdeni „quid consili” — ma is meg van a joga kérdeni „quid juris”? Hogy pedig „quid juris”? a püspöki szék betöltésére, meg felel a 90-ik canon ezen szavakkal: „omnes dioeceses in unum fluentes uni episcopo decedent vel in alium tractum transmittant communibus votis ac suffragiis alterum quempiam e medio fratrurn suorum electum substituerit pio ritu debent” stb. A mi pedig az esperesi szék betöltésének jogát illeti, arra a 96-ik canon ezen szavai világosan szólnak „singulae dioeceses unumquemque ministrum ex suis confratribus communibus suffragiis sibi in senioreni eligere debent”

Ezen fenebb elősorolt s még több elősorolható okoknál fogva részletes zsinatunk nemcsak az esperesi successiót, mely különben is a püspöki successio fattyu kinövése gyanánt áll fenn, véleményezi eltörölendőnek, hanem magát a teljes successio eszméjét.

Üdvösnek tartja, vallja és hiszi részletes zsinatunk a püspöki székek választás utján betöltését, más protestans egyházak példájára, és pedig az eddiginél sokkal tágasabb választási törvény alapján; a mennyiben óhajtaná, hogy teljes presbiteri rendszer felállításával magok a superintendens kebelében levő egyházak is befolyjanak püspökök és esperesök megválasztásába; a mint ez a Királyhágtól superintendenciákban van, a mit külön inditványban bátorodik alázatosan sürgetni a generalis szt. zsinat előtt jegyzőkönyve folyó évi száma alatt, vagy ha ez kivétel nem lenne még ez idő szerint, legalább hogy magok a papok és iskolatanítók vagy egyénleg, vagy választott képviselőik által folyjanak be püspökök megválasztására mint kezdetben volt protestans anyaszentegyházunkban; hogy pedig így volt, világos egyházunk törvényeiből, világos avagy csak a püspöki „convocatoria” megszólításából is, a melynek elején még most is ott figurál az ülnökök meghívása, holott szavazattal a köz szent zsinaton ma már egy ülnök sem kérkedhetik. Annival inkább sürgeti és kéri részletes zsinatunk a széles alapra fektetett választási törvényt, mert a jelenlegi köz szent zsinat sem az egyháziak, sem a világiak teljes képviselő testületének el nem ismerhető; miután az odamezőket sem az egyik, sem a másik rész nem választja és mégis azoktól, hogy mind a két rész a nem választott odamén hivatalos egyéneknek utiköltségeit hordozza, ott mind a kettőnek nélkülöz törvényt szab, mind a kettőtől intézkedik, mind a kettő nélkül. Ezt tehát sem az egyik, sem a másik részt képviselő testületnek nevezni nem lehet. Mert ha részletes zsinatunkat s így minket az egyes papokat és iskolatanítók képviselője az esperes a köz szt. zsinaton, akkor ötöt választanunk kellene köz szent zsinati követl, és érdekeinkre vonatkozó szigorú utasítást adhatnánk, ő pedig köteles lenne magát szigorú ez utasításhoz alkalmazni. Mert az országgyűlési követet ha fizeti, választja is a köz szent választott tagjai által, s mindenben a köz szent által adott utasításhoz kell hogy tartsa magát. Már pedig esperes atyáink fia a papságot és iskolatanítókat kart csak annyiban képviselik, a mennyiben „volentes, volentes” saját zsebtökből utiköltséggel kell hogy ellássuk őket; ott pedig akárhányzor tesznek és beszélnek a papság és iskolatanítók érdekében ellenkezőleg, s ha valamely egyházvidék talán elég merész lenne avagy csak jegyzőkönyvileg utasítást adni nekik, bizonyos lehet, hogy nem fogják lelkiismeret- és becsületbeli dolognak tekinteni, azt nemcsak meg nem tartani, de sőt azzal ellenkezőleg cselekedni is a nélkül, hogy számoltatni lehetne őket érte, annyival kevésbé pedig megbüntetni.

Ennélfogva választás utján óhajja részletes zsinatunk betölteni a püspöki széket, a teljes presbiteri rendszer fel nem állhatása esetében legalább oly széles választási törvény alapján, hogy a köz szent zsinaton saját kebeléből választott és utasítással ellátott követek által képviseltethesse magát és választassa püspököt az eddigi candidatioi gyakorlat kizárásával, szabadon a fenidézett canon szerint élet-hossziglan.

Választás utján óhajja részletes zsinatunk az esperesi széket is betölteni a fentebb elősorolt indokoknál fogva, és pedig csak három egymásután következő évre, a mikor tisztújítás utján mint jegyző, director és ülnökök, az esperes is választás alá jön.

Ezen időköz közt esperessé eszméje ellen igaz hogy sok ellenvetések merülnek fel, például az esperesnek feyelmet kell tartani a teljes egyház fölött, s ez okon választás alá nem jövő független egyéneknek kell lenni. Ha kiválasztatik, nagy erkölcsi vereséget szenvedne egyháziak és világiak előtt; és végül, hogy még csak egyet említek meg, mikor belátanánk az esperesi agendumok vezetésébe, akkor kimarad, s így örökké új és járatan kezekbe lenne az anyai tapasztalatot és pastoralis prudentiát igénylő esperesi hivatal.

Ezen ellenvetések azonban, ha közelebből vizsgáljuk, igen könnyen megzafolhatók.

Az igazán jellemes és elvekkel bíró esperes, ha időköz van is kötte esperessé, független a maga hivatalában; mert minden érdekek kirekesztésével jutalmazhatja a jót, sújthatja a gonoszt a nélkül, hogy állását kockáztatná; mert fel lehet tenni a tudományos és igazán humanus papságról, hogy az ilyen esperest közbizalomával és szeretetével veszi körül hosszú időn keresztül; sőt szereti binni részletes zsinatunk, holta napjára. Míg a succedál, vagy holig választott esperes ha nem ilyen, ha az igazság lelkeitől eltérve bizonyos gyermekies féltékenység, vagy a durvasággal párosult hivatali gög, döltyösség által, vagy pedig más bármilyen érdekektől vezettetik, hivatalában eléggé függővé lesz; mert csak a hatalom szavával képes kormányozni, s rendeletei csak szolgai felelemből, nem pedig bizalom, szeretet és ragaszkodásból leendően teljesítve. Az ilyen eset pedig elég nagy szerencsétlenség és hátrány anyaszentegyházunk mindennemű ügyeire nézve.

A második ellenvetés sem erősebb ennél; mert ha személyválogató, részrehajló, gyenge vagy egyszerűval rossz az esperes hivatali széknél és ezért bizalmat veszve kiszavatik hivatalából, akkor teljesen megérdemli azt; ha pedig a mint mondani szokták: a korteskedés, vagy pajtasságból szavatatik ki, a mit a józan és biggadt értelmi szent papságról feltenni bűn nélkül nem lehet, de feltéve az ily lehet esetet, akkor is birni fogja a jóknak, igazsáknak, józan értelműeknek szeretetét, ragaszkodását és közbeesülését, s azt hiszi részletes zsinatunk, hogy egy ilyen ember nem is savorag a rozsok szeretetére és becsülésére; mert az ilyen eset nemhogy emelne tekintélyt, de sőt annak romlását és megsemmisítését eszközözi.

A mi már a 3-dik ellenvetést illeti, ez sem erősebb a többinél; mert ugyan is az esperesi hivatal nem oly terjedelmes és complicate ügyeknek kormányzata és vezetése, mint a püspöki hivatal, melyre hosszú időn keresztül szerzett törvénytudomány, gazdag tapasztalat és apostoli bölcsesség megszerzése által lehet csak előkészülni. Új ember is, kinek van értelme, józan elfogása, jó lelke, egyházas érzésű szíve, könnyen és rövid idő alatt elkészülhet az esperesi hivatal kezelésére és az ilyen ember vezetése alatt, legyen az bár új, semmi veszélynek kitéve nincs az egyház kormánya. Nézetünk szerint ha olyan esperes succedál, vagy ha a successio eltöröltek, a választás utján olyan esperes ül be az esperesi székre élethossziglan, a ki gyenge, erőtlen, vagy felfogása nincs hivatali állásáról, vagy annak betöltésében nincs tapasztalata, pastoralis prudentiája, vagy ha végül önkényre hajlandó érzéssel birva, hierarchiává válik: sokkal inkább veszélyeztetve van az egyházi állam, az abban levő törvények tisztelete, midőn az semmisíti meg és tapodja lábbal a törvényt, a kinek kezében van letéve az igazság kiszolgáltatása és a kinek kötelessége lesz vala a törvény tiszteletét mások által is megtartatni. Ha ilyen szerencsétlen helyzetbe jön valamely egyházvidék, miért ne lenne szabadsága ezen elviselhetetlen bajt orvosolni, miért ne lenne szabadsága egy jövő tisztújításon szabad választás utján egyházvidéke ügyeinek vezetésére más, annál méltóbb egyéniséget emelni az esperesi székre. Ne féljenek esperes atyáink fia annyira a tisztújítástól, hisz az, ki lelkiismeretesen, igazságosan jár el hivatalában és hatalmát „sine rancore et ira” gyakorolja, és pedig „non absolutum sed limitatum jurisdictionem, non ut iis dominetur aut tyrannidem aliquam superi is exerceant” vezeti az egyház kormányát, az nem félhet a kiválasztástól, elég példa mutatja anyaszentegyházunkban, mert van a józanabb értelmű papság többségénél mindig anyai értelem és feladosság, hogy aljas célok kiviteltére magát vakszéköül felhasználni soha sem engedi. Így tehát nyugodtak lehetnek esperes atyáink fia, a kik így járnak el hivatalukban, esperesi székök fölül, de a papságnak is másfelől biztosítva lesz a törvények által adott jog, melynélfogva minden tisztújításkor a bizalom, ragaszkodás és közszeretet kifolyása által emelheti maga felibe illető egyházi előjáróságát.

Aztán végül az egyházi állam sem veszélyeztethetik, sem az ügyek vezetése megszakadást nem szenved a gyakorlati választás által, elég világosan bizonyítja ezt egyházi államunknál sokkal szélesebb és nagyobb polgári álladalomunk; mert nemzeti alkotmányunk a szabad választás jogán a három évi tisztújítás elvét fogadta el, s ki mondhatná, hogy annak létesítése által vagy az ügyek folytonos vezetése szakadt volna meg, vagy álladalom és alkotmányra veszedelem származott volna? Sőt mindenki tudhatja, hogy hazánk, nemzetünk akkor volt boldog, akkor volt virágzó állapotban, midőn nemzeti alkotmányunk ez intézményét szigorúan megtarthatni nem volt gátolva. Innen következőtve az egyházi álladalomra nézve is, mely amannak kebelében áll, nem hogy hátrány, nem hogy veszedelem, de minden bizonytal, felvirágzás, ügyeinek biztos vezetése, az egyházas életnek nagyobb mozzanata remélhető a tisztújításból.

A mondottaknak rövid summája: a teljes successio eltörölésével, a püspöki székek választás általi betöltése élethossziglan, az eddig gyakorolni szokott candidatioi jog elvesztésével oly tágas választási jog alapján, hogy minden egyházvidék, egyházi és világi a zsinatra küldendő választott követek által képviseltetve vegyen részt a választásban.

Az esperesi szék is választás utján töltendő be, és pedig a fűtebb emített okoknál fogva, mindig csak a következő 3 éves tisztújításig.

Részletes zsinatunk meg van győződve, hogy e tárgyban, csak is az által nyerhet kedvező határozatot, ha az egyházvidékek e tárgy felett kiadott véleménye fog szavazatnak tekintetni. Ez okon a köz zsinatra menő hivatalos egyéneknek ezt sürgetni szigorú utasítást adja, valamint egyházvidékünk részéről tiltakozni és órást jelenteni be a titkos szavazás ellen.

A kézdi ev. ref. egyházvidéknek Alesernátonban folyó évi június 18-án tartott üléséből.

Szini János,
esperes,
Zajzon István,
jegyző.

Maros-Vásárhely, június 22. 1862.

Tegnap nyitott meg az Elbában most épült igen csinos nyári színház „Dobó Katica” című népszínművel. Az

előadást Kölcsey Hymnusa előzte meg. Az előadásról csak dicsérőleg lehet nyilatkozni, miután köztudomású dolog, hogy Follinusznak legjobb drámatársulata van a pesti után. A legkisebb szerepik minden szakma jól volt betöltve. Különösen nagy tetszésben részesültek: József Róza, Gyulay, Paulay, Komáromy, Rajz. — A ki tegnap reggel a helyiségen kűn volt, nem bízta, hogy ott este játszani fognak — igaz ugyan, hogy száz, meg száz kézt hozottat tevékenységbe, de 14 nap alatt ily nagyszerű épületet előállítani nem csekélység. S mi vásárhelyiek e tekintetben Follinus szinigazgató urnak különös hálával vagyunk lekötelezve, valamint az épületet előállító Bukaresti urnak is. Hálákat azonban úgy rójuk le illően, ha mindig oly szép számmal jelenünk meg a színelőadásokra, mint tegnap, hogy így az igazgatót a sok baj- és kellemetlenségtől megóvjuk s farsadagát megjutalmazzuk.

D. K.

KÜLÖNFÉLÉK.

— (gy.) Tegnapelőtt, június 24-én este tanár Gyulai Pált — ki e hó 28-án indul rendeltetése helyére — a helybeli ref. tanuló ifjúság fáklyás zenével tisztelte meg, mely alkalommal egy értékes aranytollat nyújtottak át, Wesselenyi Miklósnak — az ifjúság érzelmét hűn tolmácsoló — rövid de velős beszéde után. Az ünnepély vége felé Révai Lajos tartotta az összes tanuló ifjúság nevében következő beszédet: „Nagyon tisztelt tanár ur! Tisztelet, szeretet, hála és egy szent fájdalomtól áthatva állunk a tanár ur előtt. Hol találjak szavakat, melyekkel egy lelkesült ifjúságnak — ezen mély, őszinte és szent érzelmét hűen tolmácsolhassam? Hisz e perczben mindnyájunk keble elfoglalt és csak érezni tudunk. Ki tudná eléggé tisztelni és méltányolni azt az eredménytelen buzgalmat, azt a lankadtalan fáradozatot, melyet a tanár ur négy év lefolyása alatt iskolánk ifjúságának szellemi kiképezhetésére fordít; ki tudná elősorolni azt a sok küszönni valót, mivel mi a tanár urnak tartozunk; lehet-e szavakkal kifejezni azt a tisztelettel párosult szeretetet, melylyel iskolánk ifjúságának kicsinyje és nagyja egyaránt csiúg a tanár urnak; ki lehet-e szavakkal fejezni, hogy mennyire fáj nekünk a tanár ur eltávóása? Nem, oh nem, ezt szavakkal kifejezni nem lehet, mi mindent csak érezni tudjuk! Legfőbb csak panasza nyithatók fel ajkainkat a sors mostohasága ellen, mely oly korán elszakítja körünk-ből a tanár urat! De nem — mi nem panaszkodunk, hisz e önzés lenne; hiszen mi tudjuk, hogy a tanár ur azon elvet követi, melyet a nagy hazafi és író Kölcsey monda: „a társaságban szült-tett ember nem önmagáé”; hiszen mi tudjuk, hogy a tanár ur munkásságának nagyobb tér kívántatik, mint e mi körünk; hiszen mi tudjuk, hogy midőn mi a tanár urat elvesztjük kis körünk-ből, ugyanakkor megnyerte a nemzet s megnyertük mi, mint egy nemzet fiait; hiszen azon fáklyának világa, melyet a tanár ur a magyar irodalom terén oly dicsően lobogtat — ha nem is oly közelről, de ezután is jótékonyan, borot osztatlag fog reánk hatni. Bár ugyan fáj nekünk, de mi mégis meggyűszünk a végzetet, mely a tanár urat körünk-ből elszakítja, mert hiszen tudjuk, hogy a tanár ur rendeltetése helyére megyen, hogy hazánk központjából világítson — az isteni szikra — ragyogó észtehetségével az összes magyar irodalom terén; mi meggyűszünk a végzetet, csak azt kérjük a tanár urtól, mielőtt eltávoznék körünk-ből: legyen meggyűződve, hogy a mi legmélyebb, legőszintébb tiszteletünk, szeretetünk és hálánk kíséri a tanár urat új pályájára, és ezen szent érzelmek sem idő, sem enyészést ki nem törli keblünk-ből; csak arra kérjük a tanár urat: legyen meggyűződve, hogy nekünk erős akarattal azokat, miket a tanár urtól láttunk, hallottunk és tanultunk, hiven megőrizni, s azokat követni és tökéletesíteni igyekszünk; csak azt kérjük: tartson meg a tanár ur minket ezután is becses emlékezetében; azt kívánjuk, hogy bár merre megyen, mindenütt érdemeiből méltó jutalom kísérelje; azért imádkozunk a Mindenhatóhoz, hogy a tanár ur közhazsnu életét tartsa meg hazánk, nemzetünk javára és fölvirágztatására; azért imádkozunk, hogy a tanár ur sokáig és boldogul éljen!!!” Erre igen szép szavakban mondá el a tanár ur, hogy az ifjúság mind nehezebbé, nehezebbé teszi a perczekint közlekedő elválást a szülőföldtől, hová annyi édes emlék köti. Megköszönte a fiatalságnak iránta tanúsított szeretetét, tiszteletét; intette a nemzeti irodalomhoz hű ragaszkodásra; s végre magát az ifjúság emlékeibe ajánlva érzékeny bucsu szavakban végzé rögtönzött szép beszédét. Áldás, s tanítványai szeretete kísérel minden lépteit!

— (gy.) Mult számban a ref. főtanodai zene- és énekvizsga referendájából vétség-ből maradtak ki a zene jutalmazottak közül Horváth Gyula, Bodor László, Imre István és Kónya László; úgy szintén Takács Zsigmond rendező és Héczel Lajos pénztárnok nevei, kik a zene-egylet ügye körüli fáradszhatlan munkásságukért nyilvánosan megdicsérettek; valamint Mősa József is.

— Egy kosmopolita város. A mainzi lap írja: Mondja még valaki, hogy Mainz nem kosmopolita város! Nyelvünk német, törvényünk francia, kormányunk hessen-darmstadti, egyházunk római, kormányzásunk ausztriai, parancsnokságunk porosz, helyőrségünk nagyrészt olasz, postánk turn taxilégészvilágításunk badeni, táviránk bajor stb.

— A Balázs Sándor által sok tapintattal és jelesteil szerkesztett „Országútkere” című terjedelmes képes lap július 1-től fogva havonként háromszor fog megjelenni. A szép-irodalom ennélfogva az eddigéig nagyobb tért foglaland el hasábjain, s a történelmi rovatra is különös figyelem fog fordíthatni. Előfizetési díja: egész évre 12 frt, fél évre 6 frt, évenegyre 3 frt. E díszes és tartalmas lapot ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— A csikszéki megyei bizottmány kérdésében a „Korunk” levelezője ezt írja: „A megyei bizottmányok tagjait a nép nagy részt a volt alkotmányos tisztviselők közül választotta meg, hiszint Jankó Ferencz s Kis Antal bizottmányi tagokat kiűrték laut §. 17. A nagy birtokosok választó jegyeiket jun. 23-ra küldik be, ezek közt a Mikó Mihály neve után azt méltóztattak megjegyezni, hogy laut 17 se nem választó, se nem választható.”

— A „Herm. Zeitung” egy cikkének szentel azon

czikkünkre, melyben a „D. Ztg.” engesztelékenyebb hangulatára a pesti lapok észrevételei mellett saját észrevételeit is megfogalmazta. Tudva van, hogy a mi politikai felfogásunk, a Schmidt uréval homlokegyenest ellenkezik, és az emberiségi, az alkotmányos, és a hazai jog alapján meg is tudnók cizfolni minden tételt; azonban most kénytelenek vagyunk elhallgatni provocatitóját, csak annyit mondunk, miszerint jól megjegyezze Schmidt ur, hogy az octoberi diploma folytán a magyar apostoli királyi korona a jogai, Magyarország autonómiaja és integritása ismét létező, törvényes és szent dolgok, hogy ő Felsége minden rendelvényeit az ő magyar udvari stýl szerkezetével mint magyar király írja alá, és ő Felsége a magyar királyi koronát, mint Magyarország királyja fogja remélni nekünk nem sokára fejére tenni. — És emlékezzék arra, hogy alkotmányunk jogilag souverain.

— „Könyvütsük meg egy baldokló vőgnapjait!” olvassuk a „Magyar Sajtó”-ban. „A Rókus korbában egy elszegényedett magyar nemes család leánya fekszik. A boldogtalan a legjobb, egészen más társadalmi álláshoz való nevelésben részesült. Még néhány év előtt szép volt, ifjú s az élet örömei mosolyogtak feléje. A szegény leány nem volt elég könyvemli, hogy azt tegye, mit hasonló helyzetben és viszonyok közt százan tesznek; hiven megőrizte keble tisztaságát s később volt szolgálatba állni, semhogy árt szabzon érzelmek. Gyógyíthatlan betegséggel körbáza küldik a család s most ott szenved a szegény leány elhagyottan, csak durva környezetének gunyja emlékezteti egykori társadalmi állására. Az orvosok egyhangú véleménye a legjobb esetben egy holnap életet ígér a szerencsétlennek s hogy ezt békén, nyugodtan tölthesse, küllő szobára s szolgálatra van szüksége. Ötven forinttal megadhatjuk ezt neki. Kérjük azokat kik fölösleggel bírnak, kik boldogok s kik jól mulatnak, járuljanak ez összeghez. Szerkesztőségünk a boldogtalan iránti részvétből átadásul elfogadja az adományokat.”

— Nagymaros németküztségben — írja a „Stungny” — a lakosok szorgalom fiúleiből felgyűlt közel 50,000 frtnyi — az ugyanannyi árva-pénzektől elkülönített — saját hatóságilag kezelt takarékpénztár — ugynevezett majorenn kasza — áll a helybeli biztosítékos kölcsönvevők szolgálatára. A volt jegyző, néhány évig a község határaitalan parancsnoka, a pénzek kezelését az eddigi kezelőtől a maga rendelkezése alá ájtátszván, színel a számadásokat oly ügyesen vezette, hogy csalásainak nyomába nem juthattak. Utóbb egyébe csempeszkedése végett hivatalából megye hatóságilag elbocsátatván, midőn számadásai szorosabban megvizsgáltattak, 25,000 frt, sikkasztásnak jött a megyei számvétség a helyszínen tett szigorú nyomozás után bökkenőjére, mely szép öszlet mégis kevés hiájában előkerült, oly formán, hogy jegyző ur, a mint az ez összegért járó kamatot, 1700 frtot az adósoktól, a község előkelőitől fölcsedte, ezeknek eredeti kötelezvényeik visszaadásával kedveskedett. Természetesen az ily könnyűszerű kiabázás egyelőre sokaknak tetszett, de volt mégis annyi lélekismeret bennök, hogy az álaton visszanyert kötelezvényt megsemmisíteni nem merték. Így történt aztán, hogy midőn ily kisempesztett kötelezvények szigorú büntetés fenyegetése alatt a pénztábra visszakiváratának, a kibocsátott 25,000 frtnyi kötelezvények a pénztábra ismét szépen visszakerültek, az 1700 frt kamat biányt pedig, melylyel ama jó madár odább állott, természetesen azok fogják pótolni, kik kötelezvényeik visszafogadásával a pénztábra kárát okozták. A népes és vagyonos Nagymaros német községtől akként értesültek, hogy az iskolába járó 500 mindkét nembeli gyermekek két szék teremben, egyetlen tanító alá, ki egyszersmind kántor és barangozó, zsufolvák, s a tanítókat három egységes hivatalaért összesen 105, mond százöt forint fizetése van! Fogadni mernék, hogy 500 borjú, malacra több fizetése van az ottani csordásnak és kanásznak.

POLITIKAI HIREK.

Franciaország. Páris, jun. 18. Itt azt hiszik, hogy Szerbia most mar haladéktalanul háborút fog izenni Törökországnak s Montenegrót segítségül hívja. A keleti ügyek állását Párisban is oly veszélyesnek tartják, hogy Moustier marquisnak, a konstantinápolyi követnek szabadságidő végett kérését elutasították.

Az „Opin. Nat.” írja: Bizonyosnak mondják, hogy az orosz czar a birodalma belsőben növekedő nehézségek miatt, a nemzet lázas cselekvési vágyát kifelé fogja elvezetni, meg pedig keletre, egy nagy hatalom segélyével, mely a kelet újalakítása végett felajánlott szövetsége jutalmán Lengyelország javára nagy reformokat s az olasz királyság elismerését kívánja. Egy sereg diplomatiai, egyházi és katonai ügynök, mint az idéztük lapnak írják, már el is indították sz. Pétervárról a török birodalom szláv és görög tartományaira. A Pruthnál egy orosz hadtest összpontosul s minden perczben tartanak egy török hadtest bevonulását a Dunafejedelemségekbe.

Olaszország. Turin, jun. 15. A „N. Frankf. Ztg.”-nak írják: Benedetti tegnapelőtt jelentette, hogy Olaszország elismerése Oroszország részéről elvileg már meghatározottnak tekintendő, és hogy az idevonatkozó alkudozások a legkedvezőbb eredményekre vezetnek; talán már egy hét alatt megtörténhetik az elismerési okmány közzététele. Azt állítják, hogy Olaszország ezen nagy fontosságú engedmény következtében, kijelent magatartást követend a keleti kérdésben, s ígéretet tett Oroszországnak, hogy e kérdés megoldásában, Franciaországgal kezeltogva segítségére leend. Olaszország az összeesküvés szerepét fogná elvállalni, s ha a jelek nem csalnak, már végeleges megállapodás fogott e három hatalom közt létrejöni, melynek czélja, az eddigéig erőleyesebb fellépés lenne.

Turin, jun. 16. A „P. L.” levelezője írja: Míg Rómában és másutt a püspöki gyűlés sikere felett dadalénekeket zengenek, a pápa maga folyvást megtartotta reménytelen hangulatát. Midőn a püspökök a péterfőlérek gazdag jövedelmét lábához tették, a szent atya sirt. S midőn egyik

a püspökök közül így szökött: „Szent atya! Péter csajkáját nem lehet a hullámoknak elnyelni”, — ezt válaszóla: „Isten biztosította a csajkát, de nem a csajkasókat.”

A „Don. Ztg.”-ot Velenczéből e hó 17-ről úgy értesítik, hogy Garibaldi a mult héten Intra, Belgirate, Sesto Calende, Gallarate, Somma stb. területein az ottani nagy számm, jól felöltöztetett s fegyverzett garibaldista csapatok felett szemlést tartott s darab idő óta minden ujon toborzókat Sommba küldetnek.

Milano, jun. 21. A mai „Perseveranza”-nak jelentik Turinból: Az a rendelet, melynélfogva a nemzeti lövészegyletek tevékenysége Lombardiában felfüggesztetett, e hó 18-án visszavonatot.

Oroszország. Sz. Pétervár, jun. 14. A „Boteschaf-ter”-nek írják: Leirhatatlan viszonyok között élünk! Két hét óta egyetlen nap sem mulik el tűzveszély nélkül. A népet ekkeseredés által akarják a forradalom karjaiba hajtani. E czél a nyilvános helyeken elsőzt izgató iratokból is kitűnik. A császár segéde Rostoffzoff, a hasonnevű tábornok fia, ez izgató iratok terjesztésében részvétel miatt elfogott. Még tegnap teljesít szolgálatát a császár körül és annak oldalán jelent meg a legközelebbi tűznél. A császár halott halvány és láthatólag meg volt indulva: a jajveszékől nép töle követelt védelmet borzasztó üldözői ellen. Rostoffzoff búne már be van bizonyítva.

Az égések, folytonos esőzés következtében egy időre megszűntek; a kedélyek izgatottsága azonban folyvást tart, a mint a következő tudósításból kitetszik: Egy jól nevelt beteg szabályszertőségével, ki minden második órában maga kéri a gyógyszerét, tekintünk mi péterváriak minden este lefekvés előtt és reggel felkelés után ablakainkból az őrtony felé, ha vajjon vannak-e és minőveszjelek kitűzve. Ez óráig, hála Istennek, meg voltunk mentve újabb rémülettől. De a szép időnek, mely tegnap óta uralkodik, nem örvendhetünk, mivel újabb gyújtásoktól kell tartanunk; tűzindóink mindent megtesznek, hogy e rémület fentartassék. Tegnap este a főkörmányzóhoz intézett falragasztványok voltak kitűzve, melyekben ki van mondva, hogy mibelyt az eső megáll, meg fog győződhetni a kormányzó, mily sikertelenek minden elővigyázati intézkedései. S valóban kísértetbe jövünk hinni, hogy mindez több pusztá szájhösködsénnél. Így legközelebből fogtak el egy 17 éves fiatal egyént, ki az egykori kereskedelmi banképület padlásán gyujtani akart. És ki volt e gyujtogató? Fia egy nyugdíjazott hivatalnoknak, ki ugyan azon épületben lakik. Ha már gyermekek saját szülők fejére gyujtják a házat, ez többé nem politikai rajongás, ez örltség, s az ember valóban nem tudja, van-e helye betudásnak!

Szerbia. A belgrádi véres zavarokról közöljük még a következő tudósításokat. A „Wanderer”-nek írják: Mit a diplomata évek alatt nem tudott keresztülvinni, azt Belgrád vitéz lakosai 12 óra alatt keresztülvittek. Tegnap este 8 órakor gyilkos csata fejlődött ki a szerbek és törökök között. A harc oka következő: Egy török agyonlőtt egy szerb csendőt, mire néptölongás támadt és a szerb rendőrség közbelépett, a csend fentartása végett. Azonban a törökök e tolongás alkalmával egy szerb csendőtisztet, egy rendőrbizost és 6 csendőt agyonlöttek, mire aztán átalános csata fejlődött ki. A törökök bezárták a város négy kapuját, mi által a közlekedés megakadt. A szerbek heves rohammal bevették a város három kapuját, s a török őrség a várba vonult. A pusztatűz egész éjjel tartott; mindenki fegyvert ragadt, de a szerb katonaság nem avatkozott a csatába. A konsulok az egész éjjel értekeztek, s ez alatt az ellenségeskedés még hevesebben tört ki, mig végre abban történt megállapodás, hogy a török őrség még a Stambulkapu-ból is a várba vonuljon vissza, mi este 9 órakor meg is történt. A halottak és sebesültek száma mindkét részen jelentékeny. A Stambulkaput szerb katonaság szállotta meg; a többi három kapu leromboltatott. A törökök mind a várba költöztek. Mindenki fegyvert ragadt, a vidékről fegyveres parasztok csődülnek be. A csend fentartására szerb katonaság őrködik. Egy zimonyi levélből a „Donau Ztg.” következőket közöl:

„E hó 17-én reggel 9 órakor kezdtek meg a törökök a város bombáztatását, mig másrésztől Garassanin miniszter a vidék népességét szököltötte fegyverbe. A veszély növekedésével az osztrák konsul a fegyverszünetet óhajtotta kieszközölni, hogy az osztrák alattvalók a várost elhagyhassák. E czélból 12 órakor a várba ment, mire a bombázás meg is szűntetett. Mig az osztrák alattvalók a tulsó partra menekültek, a konsul folytatta közbenjárói szerepét mindkét részen. Mindenekelőtt azt eszközölte ki, hogy a szerbek a vár megtámadásától visszatartattak, miután a parancsnok kijelentette, hogy ez esetben a várost ismét lövetni fogja, s azután a többi konsulok tiltakozásával a várba ment a bombázás végeleges megszüntetését követelni, mely törekvésit annyiban követte siker, a mennyiben a parancsnok kijelentette, hogy csak a fenyegető veszély esetében fog lövetni. 8 órakor este a basa nyilatkozatával tért vissza, mely szerint a bombáztatást a szerbek magaviselete idézte elő, s ő ezután is szigorú védelmi magatartást fog követni. Este 10 órakor ismét lövések hangzóttak, mi azonban csak rövid ideig tartott: azután ismét csend állt be, melyet e pillanattal — e levél 18-án déliben iratott — semmi sem zavart meg.

E közleményhez csatoljuk a következő tudósítást is:

Zimony, jun. 18. Belgrádból érkezett szemtanúk beszélik, hogy 15-én még senkinek sem volt eszében sem, hogy másnap oly nagy fontosságú események történjenek. A nélkül, hogy valakinek sejtelmé lett volna róla, a török városban egyszerre lövések hangzóttak, s azon hir terjedt el, hogy a törökök egy szerb csendőt megöltek. A harc valódi oka fölül többféle hir kering, melyek között legtöbb hitelt érdemel azon hir, hogy egy török, ki a kútnál egy szerb gyermeket, neveltlensége miatt rendreutasított, ezáltal orozva, kardszúrás által megöletett, és hogy a szerb rendőri tolmács és csendőrök, kik a rend helyreállítására előre siettek, lövésekkel fogadtattak.

Belgrádból a „Temesvarer Ztg.”-ban következő részletebb tudósításokat olvasunk: „Az eddig köztudomásra ju-

tott távirati tudósítások többé kevésbé valótlank voltak. Egy telegramm a többiek között azt jelentette, hogy a török lakosság a szerb hatóságok védelme alá helyeztetett. E jelentés nem volt igaz. A törökök a városból mind a várba menekültek. A már említettek kivül Zimonyból, e hó 19-ig tartó következő tudósításokat kapunk: „Belgrádban fegyverszünet van, míg a szóban forgó kérdések meg fognak oldani. Mindezek dacára a városban folyást épülnek a torlaszok, és Garassanin, ki a vidék népét a fővárosba parancsolta, még nem adott ellenkező parancsot. — A herceg 18-án tért vissza utazásából, és tüstént Topsisiderbe ment, hol a hercegné, még a bombázatás alatt is tartózkodott. A bombázás mindössze 4 óráig tartott, és éppen nem okozott oly nagy károkat, mint állították. Most már az is bizonyos, hogy több vaklövés történt a bombázatás alatt.”

Zimonyból 20-ról távirják: „Belgrádban az alkudozások folyást tartanak. A francia konsul a várban, az angol konsul a szerbek között van, hogy így mindkét részen legyen valaki, ki a felek hevét mérsékeli. A hercegi pár még folyást Topsisiderben van. A nemzetőrség fegyverben van. A városban torlaszokat építenek. Egyébiránt csend van, s remélik, hogy kiegyezkedés jö létre.”

A „Sch. Corr.” e zavargásra vonatkozólag ezt írja: Ha egy ma érkezett tudósításnak hitelt adhatunk, Mihály szerb fejedeleme teljes lehetlen leendő a nagybatalmak részéről, bár minő közbenjárás elfogadhatni, a mi a véres összeköttetés előtti állapot helyreállítására alapították. A szerbek egész törekvése azon feladat megoldására központosul, hogy a szerb területet, oda érve a belgrádi várat is, egészen kitisztítsák a törököktől. S e tekintetben legkisebb kétség sem foroghat fen, hogy azon esetben, ha a Belgrádban székelő diplomaiai ügynökök várt utasításai, a szerb kívánatokra nézve kedvezőtlenül fognának hangzani, az ideiglenes fegyverszünetnek azonnal vége lenne, s a harc újból elkezdődne. Ugyanazon közlemény szerint a szerb államtanács tegnapelőtt a legélelkebben foglalkozott ama

kérdéssel: nem lenne-e tanácsos Mihály herceget dictatori hatalommal ruházni fel.

A lapunk közlelbbi számában adott távsütrgöny a két tatár meggyilkolásáról, részletesebben így hangzik: Az osztrák császári posta Konstantinápolyból tegnap bántatlanul ideérkezett, Karabesli Mehemet és Görtili Ali tatárok. Ez utóbbiakat azonban szerb lovászok megröbánták és meggyilkolták. A tettesek elfogattak. Az ideiglenes állapot az ügynökök közbenjárása mellett folyást tart. Az utóbbi napok jelenetei borzasztók voltak. A vidéki nép, mely ide behivatott, rablásra adta magát, még külföldi áruaktárat is felpredáltak. A rögtönítélő bíróság kihirdette a két rabló agyonlövését.

Amerika. Uj York, jun. 10. Memphisben sok gyáppottat megsemmisítettek. A dán kormány azt a javaslatot tette, hogy ő átveend minden szerencsen rabszolgát illető uraiktól, s saját költségén Santacruzba szállíttatja őket. Három évi próbaidő után a rabszolgák szabadon bocsáttatnak. Seward erre azt felelte, hogy ő nincs felhatalmazva a javaslat elfogadására, hanem közölni fogja a congressussal. Ismét szo van 150 millió névértékű kincstári pénzjegyek újabb kibocsátásáról.

Ujabbak. Kassel, jun. 21. A miniszterium megalkult; még pedig Dehn-Rothfelsen pénz- s egyelőre külügy-, Pfeiffer igazság-, Stiernberg bel-, Osterhausen hadügyminiszterek lettek. Országfejedelmi kibocsátványt várnak, mely által az 1831-i alkotmány az 1849-i választótörvénnyel helyreállíttatik.

— Sz. Pétervár, jun. 21. A mai „Invalide” egy császári parancsot közöl, melynél fogva, valamennyi katonai vasárnapi iskolák, általnok terjesztése s hitszégésre csábító kísérletek miatt bezáratnak.

— Berlin, jun. 22. A lengyelhatárszérlől jelen-

lik: A varsói katonai kormányzó irodája megszüntetett. A belügyek kormánybiztossága adja az utleveleket külföldre; orosz helyett lengyel szövegű utlevélminták hoztatnak be. Az izraeliták polgári jogai kihirdetettek.

— Páris, jun. 22. A mai „Moniteur” jelenti: Mihelyt a belgrádi szomorú események Konstantinápolyban tudva lettek, az ottani kormány azonnal utasítást küldött a váracs parancsnokának, hogy az ellenségeskedést szüntesse meg. Ahmed Effendi elküldetett, hogy szigorú nyomozást vigyen véghez. A vár kormányzója Raschid basa által helyettesítetett. — Mexikoból Lorenzo tábornok tudósítása csak június végefele várható.

— Belgrád, jun. 23. A postatárolók gyilkosa még azon nap rögtönítéletileg agyonlövettet; két bűntárs huszévi nehéz börtönrre ítéltetett; a többiek átadatnak a rendes törvényszéknek. Egy kiáltvány mindazokat, kik idegen alattvalók ellen fellépnek, vagy másokat erre csábítanak, rögtön ítélő bíróság elébe rendeli állíttatni.

— Uj York, jun. 12. Hire jár, hogy a külsőszövekeztettek Knochvilleből Nashville ellen indulnak és hogy a kentuckyi lakosok támogatják őket. M' Clellan tábornok csapaterősítvénnyel kapott.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

Június 25-én: Nemzeti kölcsön 82.85. 5 %, Metalliques 70.35. Bank-részvény 829.—. Hitel-részvény 221.70. Váltó Londonra 127.10. Ezüst 125.50. Arany 6.7.

Június 23-án: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 71.75. Erdélyi 70.50.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DANIEL

H I R D E T É S E K.

(625)

Növeldei jelentés.

Alólírt tisztelettel értesíti mind azon t. cz. szülöket, kik leánykaik nevelésével és oktatásával meg akarják bízni, hogy aug. 1-ső napjától kezdve, jól rendezett **magány-növelde**t nyit, s mint eddig (16 év óta) hűn és pontosan szolgáltam a nevelőpályán, úgy ezután is az leendő fő törekvésem, hogy mentől ügyesebbé és nemesebbé idomsam azon leánykákat, kiknek nevelése gondomra bízatik.

Rendes tantárgyak leendnek: vallás, világ- s hazai történet, földírat, természetrajz és természettan, szám- magyar- és németnyelvtan, s mind két nyelven csinos társalgásban való gyakorlás, és minden nemű kézmunka.

Fizettetik mindenkör előre:

Beírásdíj egy évre

Tandíj egy évre (4 részletbe)

osztr. fr. kr.

— 40.

— 28

összeg 28 ft. 40 kr.

Tanév 12 hó, szünnapok: csupán az ünnepnapiok, vasárnap, és szombat délután. Tanszemle mindenkör július közepén fog tartatni.

A vidéki t. cz. szülökkel bátor vagyok tudatni, hogy bent lakásra is fogadok el növendékeket, kik fölött szinte személyesen nevelői és anyai gonddal örködöm. Az intézetben lakó növendékért fizettetik 12 hóra éték, tan- és mosás díjba **250 kétszázötven** forint oszt. pénzben, mely öszlet **három** részletben **4 hóra mindenkör előre** fizettetik.

Magamat mély tisztelettel ajánlom a t. cz. közönség kegyébe

Kolozsvárt, június 25. 1862.

KARACS TERÉZ nevelőnő.

Lakásom: királyuteza gr. Teleky Lajosnő háza 37 szám.

(623)

Kiadó zongora.

Tudakozódhatni **Rajkánál** felső szénuteza 62-dik szám.

(624)

Eladó sertések

Radnoth 150 darab három rendbeli kövér sertés öszvesen vagy részletenként eladó.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt, **Wittich Józsefnél** Maros-Vásárhelytt, **Dobray Nándornál** S.-Udvarhelytt, **Barthos Domokosnál** S.-Szentgyörgyön

kapható:

Törvénytudományi műszótár

Közrebocsátja a m. tud. társ. II-ik kiadás. Ára 2 ft.

Erdélyi történelmi adatok

IV-dik KÖTET

(Uj folyam: I-ső kötet)

Kiadja az Erdélyi Muzeumegylet. Szerkeszti **SZABÓ KÁROLY**.

Tartalom: I. Haller Gábor naplója. 1630—1644. II. Bánfi György naplója, 1644. III. Kálnoki István naplója 1645. IV. Segesvári Bálint kronikája 1606—1654. V. Enyedi István II. Rákóczi György veszedelméről 1657—1660. VI. Eredeti törvényezikkek 1582—1584. 1587. VII. Székely adatok, 1606. VIII. Eredeti okiratok, 1637—1642. IX. Melléklet: Haller Gábor titkos írásmódjának kulcsa és saját aláírásának hasonmása. Ára 2 forint o. é.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)

A váltórendtartás

a cs. kir. váltótörvény értelmében.

Népszerű magyarázat, számos gyakorlati példakkal és mintákkal, s a törvény szövegével bővítve.

Mindeneműek felvilágosítására szerkeztette **Fináli Henrik** Lajos, gymn. tan. és a kolozsvári szab. keresk. társaság vasárnapi iskolájában rendes tanító. Ára 70 k.

Himfy szerelmei.

Irta **Kisfaludy Sándor**. Egy kötetben, a költő arczképével.

Diszkötés 3 ft 50 kr.

A feleség, férj és szerető:

Regény két kötetben, írta **Paul de Kock**, francziából fordította **Rajkai F. J.** Ára 2 ft.

SIBENBÜRGENS

geographisch-, topographisch-, statistisch-, hydrographisch- und orographisches

LEXIKON

mittelst eines Versuches seiner Landkarten-Beschreibung, bearbeitet und alphabetisch geordnet von Ignatz Lenk von Treuenfeld, k. k. General-Feldmarschall Lieutenant im Pensionsstande. 4 Bde. Ára 20 ft helyett csak 10 ft.

Vezérfonal az

olasznyelv megtanulására,

Iskolai és magán tanításra írta **Oldal József**. Keményen kötve 1 ft 20 kr.

UTI RAJZOK.

Irta **ZOMBORI GEDŐ**.

I-ső kötet: Magyarország, Austria, Morva és Csehország, Németország, Holland, Belgaföld, Angolország.

II-ik kötet: Francziaország, Schweitz, Savoya és schweitzzi határhegyek, Olaszország, Krajna, Karantán és Stcierország.

A két kötet ára 2 ft.

(391)

26/6 1862.

(13—13)

A kedvelt, kellemes zamatu valóságos Schneebergi növény-szörp,

mint elősmert eoynhítszer a hűlésből származott bajokban, u. m. a grippében, catharusban, köhögéseknel, torokgyík- és gyuladásoknál, főleg a mell- és tüdőbajoknál; talátható

Kolozsvá tt gyógyszerész **WOLFF J.** urnál. Továbbá: **Tordán** Wolff Gábor gyógyszer. **Beszterczén** Dietrich & Fleischer, **Dézen** Krémer Sámuel, **Segesvárt** Misselbacher J. B. **Lugoson** Arnold József, **Medgyesen** Breiner C. **Zalathán** Megai J. **Szászvároson** Spech Gusztáv, **N.-Bányán** Horacek József gyógyszer., **Szathmáron** Turoczkó D., **N.-Váradon** Janky A. N. **Károlyban** Schöberl K. K. **Fejérvárt** Sándor R. gyógyszer., **N.-Szébenben** Zührer J. F. **Debreczenben** Földt Nándor urnaknál.

Egy üveg ára 1 ft 26 kr. osztrák értékben.

Egyszarsmind a fentebbi megbízott raktáros urnaknál még kapható:

TYUKSZEM-KENŐCS, a legjelesebb a maga nemében, **Schmidt** cs. k. főorvostól. Egy skatulya ára 23 kr. o. é.

Rr. Behr IDEGERŐSÍTŐ KIVONATSZERE az ideg és test erősítésére. 70 kr. **Dr. Walter** ugynevezett **KELETI VIZE**, Londonból, a köszvénybe szenvedőknek. — Egy üveg ára 1 ft 5 kr. o. é.

Stub-Alpesi NÖVÉNYNEDV mell- és tüdőbetegségekben. Üvege 87 kr. o. é.